

Comitatul Redactorului

Cancelaria Redactiunii

Strada Tragatorului (Lé-
vésztőző), Nr. 5.

Scrisorile nefrancate nu se voru
primi decât numai de la corespun-
dintii regulari ai „Fed. ratiunii.”
Articlii trimisi si nepublicati se
voru arde.

FEDERATIUNEA

Diurnalu politicu, literariu, comercialu si economicu.

Va est Mercuri-a, Vineri-a si Dominec'a.

Prețulu de Prenumeratiune

Pre trei lune . . . 8 fl. v.
Pre șase lune . . . 6 „ „
Pre anulu întregu . . . 12 „ „

Pentru Romanii a:
prea. întregu 30 Fr. = 30 „ „
„ 6 lune 16 „ = 16 „ „
„ 3 — 8 „ = 8 „ „

Pentru inserțiuni:
10 cr. de linia, si 30 cr. tacașă tim-
brale pentru șesoc-oare publica-
țiune separată. In locul deschis
20 cr. de linia.
Unu esemplariu costa 10 cr.

Pest'a, 30./18. oct., 1872.

Cu tote desmintirile officioase cu privire la criza ministeriale in Cislaitan'a, ba chiaru si in Translaitan'a se crede că pozițiunea ambeloru ministerie, in totalitatea lor, este amenințată, s'eu cellu pucinu că se voru supune unei transformațiuni partiali. Schimbarea, fia totale, fia partiale, se va face, precum se crede, in partea conservativa. Resultă-va d'in acesta schimbare vre unu bine, s'eu că libertățile constituționale se voru restringe si mai multu că până aci, numai viitoriulu va aretă, unii inse ar' preferi ciarlatanismulu constituțional de asta-di chiaru si una cutediatoria intorsatura in drept'a strinsu conservativa, numai că administratiunea publica, a financioloru si a justitiei s'eu ajunga in mani mai conscientioase. Se d'ice că insu-si arhiducele Albrecht ar staru cu tota activitatea si influința sa la imperatulu, că pacea s'eu se face odată intre poporele monarchiei. Pre tempulu petrecerii salle in Pest'a si ar' fi pusu tote silintiele pentru impacarea ou oppositiunea. Era in reportulu s'eu a sup'r'a situațiunii in Dalmati'a ar' fi indegetatu, că multumirea si impacatiunea Slaviloru este neapărata condițiune pentru esistența si consolidarea monarchiei. Cătu pentru criza ministeriale in Ungari'a se crede, că deslegarea ei are s'eu se intemple cu ocasiunea desbaterilor a sup'r'a bugetulu, este imposibile, că ministeriulu s'eu nu succumba in acesta lupta, asiă vorbescu, firesce, tote organele oppositiuni, precandu celle guvernamentali sustienu că nu este criza ministeriale si că mamelucii tienu mai tare că ori candu la patronii loru actuali si că nu voru lassă cu falang'a loru se sufferia vre una scribare. Cu tota increderea in puterea loru inse nu-si potu asocia ingrijirea, că schimbarea are s'eu se face atmosfer'a politica este tare impregnata cu atomi de schimbarea timpulu si barometrulu mameluciloru cade.

De acum se vorbesce că la intemplantarea unei schimbări numai partiali a ministeriulu ung. Pauer si Trefort si-ar' pastră portufolele lor, că persoane indiferenti si neci decâtu ingrate partitei conservatorie-clericali.

D'in Vaticanu au transpiratu scirea că S. S. Patriarculu Piu IX. si ar' fi facutu testamentulu prin care au despusu despre tote obiectele de mai mare valoare in folosulu atătu a consangenioloru cătu si a familiarioloru sei. In tote d'ille se carra d'in Vaticanu lădi spre a se spedu pre callea ferata la Marsilia. Se d'ice că acelle sunt pline cu pretioase.

Caderea marelui viziru allu Sublimei Porte Ottomane famosulu ucidentoriu allu chrestiniloru Bulgari, Midhat pasi'a, cu trei code de callu, au facutu mai mare sfara decâtu este si pote s'eu fia importantia unui viziru turcescu, unu felu de palatinu allu unui statulu in decadentia. Cine se bucură si cine se superă de caderea acestui calău? Se bucurau Serbiu, Romanii, Muntenegrinii si a fara de acesti-a tote poporele crestine d'in imperiulu turcescu, si pentru ce? Pentru că dragalasiulu Midhatu vrea nu numai s'eu atace Muntenegrulu, ci planulu seu mergea mai de parte decâtu până unde ajungu poterile domnului acestui slavu inganfatu; s'a gasitu adeca dovedi, cari adeverescu că acestu Turcu tinea a reasiedia in Serbi'a si Romanii a dominatiunea completa a „Sublimei” Porte, idea „sublime” acest'a in capulu unui ministru turcescu, dar' contraria totoror tractatelor inchiaste prin Romani in specie si prin poterile europene, cu privire la aceste principate si pozițiunea loru facia cu Port'a Ottomane. Contraria in fine, dupa legile naturali, poteriloru unui statulu in putredine. Sultanulu, cam naucu, cum este, au priceputu totu-si, că politic'a cea descreerata a slavului s'eu Midhatu, lu pote costă forte scumpu, provocandu neapărata intreveniunea europeană, deci l'a alungatu, scotiendu lu d'in viziriatu, ceea ce fece că turcii nostri crestini s'eu tipe de dorere. Diariile turcesci si cele gidanesci alle crestiniloru d'aici d'in Pest'a si preste totu celle ostrunguresci aveă, inca abiă căte-va d'ille mai nainte, unu ade-

veratu „cultu” pentru sanulu loru Turcu Midhatu si organulu cellu ovăescu allu Turciloru crestini proclamă in gur'a mre că guvernamentulu lui Midhatu pasi'a promitea multu si că cestu Turcu paganu ar' fi omulu Turciloru crestini d'in Pest'a. Acesta foia povestiă nca, că solulu ostrungurescu ar' avé astfelu de influența „amicale” asup'r'a Marelui Viziru. Cătu guvernulu rusescu si solulu s'eu la sublim'a Porta nu-si potea ascunde necesulu provenitu d'in prea marea zelotipla. Necasulu si superarea s'a intorsu, cei ce mai nainte se bucurau, gelescu asta-di pre angerulu loru caditu d'in paradisu. Diarele magiare si neamtiesci d'in Pest'a deplangu amaru caderea lui Midhatu care, dupa d'insele, ar' fi fostu singuru omulu d'a infrenă petulantiele crestiniloru d'in Turci'a si „mai alesu tendintiele de emancipatiune totale alle Serblei si Romaniei libere.” — „P. Loyd”, au scrisu unu lungu articlu in care nu potea mistul Romanii libera si pre principele Carolu. Se scie că acesta foia este eminente inspirata de ideile ce domnescu in capetele ministriloru magiari, se scie si aceea, că Romanii libera este unu mare spinu in ochii magiariloru, dar' ceea ce nu „toti” romanii o scieau si o sciu este, că politic'a cea saraca, vai de ea! a barbatiloru de statulu (?) ai Ungariei se areta in tota golitiunea ei cea hidosă cu asemenea ocasiuni prin imprudentele expectatiuni alle unoru organe platite. Magiarii si diariile loru sciu fabulă mai adese ori despre comunitatea interesselor ce lega elementulu romanu de cellu magiaru si vice vers'a, despre necesitatea unei strinse fraternități si alte asemenea palavre unguresci, inse cu tote acestea neci unu nume, neci chiaru allu slaviloru, nu este mai invinsu, — s'eu nu d'icemu urritu, — magiariloru decâtu numele de romanu, pre care ei l'ar' sterge de pe chart'a politica a Europei numai de l'ar' poté, dar' d'in norocire mai mare li e vointia decâtu potinti'a „sokakakaraszarka, denembirjaafarka” d'ice chiaru allu loru proverbu, era allu nostru d'ice „non est datum canibus judicare de morte equorum” cam neurbanu pote, dar' forte potrivit. Mai servilu guvernulu n'au statulu d'in epoc'a cea trista a fanariotiloru in fruntea Romaniei, decâtu cellu ce o umiliesce mereu de cătu-va anni incoce, carele au sufferitu tote umilintiele ostrunguresci si turcesci, si cu tote acestea neci acestu guvernulu nu place ostrunguriloru! Evidentu, că lumin'a sorelui, e că numele de romanu este ce nu place lor, acestu-a ar' dori ei s'eu dispara. Ei sciu prea bife că nu Costaforii s'au Catarigii, de ar' fi chiaru si nume populari, voru s'eu innaltie candu-va numele de romanu la vechi'a gloria; pitici sunt acesti-a! si pucinu sunt chiaru numele illustre alle celloru chiamati a fi instrumente in man'a providentiei. Immens'a potere magica, poterea cea irresistibile a elementulu romanu jace in limb'asa. In Unitatea limb'ei romane este germele unității nationale. Neci Ostrungurulu, neci fratele seu de cruce Turculu, neci selbaticulu Muscalu, cu cnut'a lui de ferru nu voru poté pune stavila torrintelui, in callea processului s'eu naturale. Acestu idolu Romanii se inchina! S'eu se si inchine, că-ce până candu se voru inchină lui n'au s'eu porte neci o frica de vulpeniele diplomatiloru. Era barbatii de statulu ai Ungariei, fii ai isolatulu elementu magiaru, s'eu parascesca funest'a carare furisia pre care au apucatu de candu sortea au inceputu a li surride, s'eu urmedie pre alta calle mai accomodata, singuru salutare elementulu magiaru si interesseloru salle vitali, pre callea adeveratei infratirii cu Romanii. Fia ca s'eu nu mai fimu siliti a inregistră fapte d'in cari politic'a cea scrintita a unoru barbati de statulu ai Ungariei s'eu si mai arete colții, precum s'a intemplantu asta data d'incidentulu caderii lui Midhatu, — acestu implacabilu inamicu allu Crestiniloru, — care cu ferocitatea si violinti'a sa politica ar' fi grabitu numai deslegarea cestiunii orientali si inca pre callea cea crunta, nu pacifica, precum dorimu noi intru interessulu si spre onorea civilizatiunii, si pre-

cum cere insu-si interessulu Turciloru, pre cari furtun'a suscitata i va metură, că ventulu plevea.

Ministru de justitia, d. Pauer, cu dat'a 18. oct. a. c. a emis unu cerculariu prin care provoca tote juridictiunile si judetiele cercuale, că actele, ce se referescu la scoterea contributiunii de statulu, s'eu le immanue respectiveloru perceptorate pre calle postale, s'eu in cătu respectivele acte sunt pentru perceptoratulu locale, s'eu le tramita prin sierbitoriulu oficiale pre langa protocolulu de immanuare, si neci decâtu prin essecutorii judecătoresci, caroru-a ar' trebui s'eu li se platesca tass'a cu ingreunarea visteriei.

Dupa reportulu de la 29 oct. a. c. alu ministru de iuterne, pre territoriulu cetății Bud'a, s'a intemplantu de la 18—29 oct. 65 casuri de colera; au moritu 7 individi. — In Pest'a s'a bolnavitu numai unu individulu, care a si moritu; acestu-a a fostu transportatu morbosu d'in Bud'a la Pest'a. — In Bichisiu-Ciab'a s'au ivitu, in 25. l. c., doue casuri de colera; d'intre morbosu a moritu unulu. — In Jászberény s'a ivitu in 27. oct. numai unu casu de colera; morbosulu a moritu. — In Maramuresiu in comunitățile Rehau, Trebusi'a, Lunc'a, Rosiucica, Bocicau, Petrova, Szorfalu si Calinesci, de la 14. sept., 16. oct. a. c. s'au ivitu 115. casuri de colera, 52 insi s'au reinsanatosiatu, 32 au moritu, 31 au remassu sub cura.

„Buda Pesti Közlöny”, diariulu off. de la 23. oct. a. c., publica aprobatiunea ministr. de culte si instructiune publica, prin care se concede că „Manualulu de geografia” a dlui Ionu Silviu Selagiănu, fostu profes. gim. la Beisuiu, s'eu se pota folosi in clas'a prima a gimnasioloru romane.

Ministru de comerciulu, cu dat'a 20. oct. a. c. face conosciutu, că despagubirile numai atunci se potu pretinde de la respectivele directiuni postale, daca a) vre-o expeditiune postale se perde, s'eu se vatema, s'eu se areta lipsa in cuprinsulu ei; b) daca vre-o estafeta, s'eu expeditiune postale recomandata se perde d'in vin'a oficiulu postale, era tempulu de reclamatiune fissatu mai nainte pre tempulu de trei lune se estinde de aici innainte la șesce lune. Acesta ordinațiune pentru tote expeditiunile postale se va applică inceptu de la 1. noemv. a. c.

Indata dupa intranirea camerei guvernulu va presentă proiectele de legi despre mesurarea catastrale, despre darea de pamentu si despre regularea fundulu regescu. Projectulu de lege despre coordenarea capitalei inca s'a pertractatu in comisiunea pregatitoria si s'a tramisu apoi la consiliulu ministerialu.

Cu privire la lucrările catastrale ne aflamu in pusețiune d'a comunică urmatoriile: Catastrulu stabilu ocupa de presinte 364 de officiali salarisati, fără că s'eu se calcule aici si Croat'a, Slavoni'a si Confiniile militari; existe una inspectiune de mesurare si unu officiu de triangulare. Mesurarea s'a inceputu in an. 1853. Lucrările catastrale au comatatu până acum 9,620.960 fl. Doue-diece si patru comitate, districtulu haiduciloru, precum si Croat'a si Slavoni'a sunt déjà infregi mesurate. Sub mesurare se afla inca comitatele Arva, Turocz, Trencinu, Nitr'a, Bihoru, cetatea Buda si confiniile militari apartinetorie de Ungari'a.

Discursulu

Santiei Sale Domnului Episcopu Ioane Olteanu, pronunțiatu in ședinti'a d'in 10. octombrie 1872. a delegatiunei.

Inainte de tote s'eu mi fia ertatu a permite, că si singuru prevedu, cum-că discursulu meu ar' avé locu mai verosiu la desbaterea bugetulu ministerioloru de reshoiu si a celoru esterne, inse considerandu, că cause diecesane urgente si mai multu că aceste alterat'a stare a sanetatei mele conditioneaza in modu imperativu departarea mea d'in capitala; trebe se ceru indulgenti'a pre on. Delegatiuni, că s'eu binevesca a-mi permite, că inca acum, candu si altu-cum antaia-data am inceputu a pertrată meritorie afacerile nostre comune, — s'eu propunu modestele mele pareri despre aceste afaceri comune, in specie despre politica nostra esterna, — că nu cum-va necesitatu fiinda a me departă inainte de tempu, s'eu intremitu implinirea unei-a d'intre cele mai principale detorintie patriotice.

Daca vom urmasi cu atentie lucrurile regimului nostru incepandu-l de la acelu salutariu periodu, carele s'a inaugurat in a. 1867, atunci ne putem convinge despre aceea, ca tendintele politicele noastre sunt armata tare, apoi si aliantie.

Acestu principiu a succesu a-lu realizat in ambele directiuni. Armata noastra s'a restaurat si proviedut cu cea mai perfecta armatura. D'in apertorii nostri de tara s'a constituit o armata, a carei eficacitate eminanta se recunoaste de cei mai competenti strategi. Er' poporele fidele ale Ungariei sunt deja convinse despre aceea, ca armata apertorilor de tara nu s'a infintiatu pentru suprimerea poporelor nemagiare d'in tara, ci pentru apertarea tronului si a patriei comune!

Restaurarea si intarirea armatei noastre a adus mari folose si in privinta aliantielor.

Vedem ca pretodindenea se cauta si bucuru se primesc referintile noastre amicabile.

Francia ni-a pastrat vechi'a sa simpatia. Itali'a tare cauta amicitia noastra. In Berolinu nu numai ca au incetat acutele polemice duse in contr'a cabinetului nostru, ci sumetiulu Cancelariu alu imperiului germanu nu odata a datu expresiune acelei viue dorintie a sale, ca cu imperiulu nostru se traseca in pace si in cea mai cordiala amicitia. Si ce alta insemnata intelnirea imperatorilor in Berolinu! Acolo unde si tiarulu cu laur'a pazei a strinsu man'a augustului domnitoriu!

Gvernulu nostru intru adeveru pote fi sumetiu pe rezultatele politicele sale, si cu indestulire pote privi la acea culminata insufletire, cu carea au petrecutu poporele Austro-Ungariei pre adoratul lor monarhu in caletoria sa la Berolinu si cu carea l'au salutat cu ocaziunea reintorcerei sale in midilocolu nostru, condusi fiindu de acea fericitoria persuasiune, ca prea amatulu nostru suveranu a adus cu sine d'in acesta caletoria pentru poporele sale credentiose ascurarea renoita a pazei ca garanti'a cea mai fecunda a prosperarei imperiului nostru!

Bunele referintie cu potirile Europei ascura pacea noastra interna, acesta inre constitue sorgintele celu mai fecundu alu fericirii si prosperarii noastre. Acesta pace ni-a sciutu-o recuperat si pastrat intre grele impregiurari guvernulu nostru, si pentru aceea pote conta pre recunoscintia noastra sincera, precum si pre loial'a promptitudine de a-i subministra tote acele midiloce, cari se receru pentru implinirea continuativa a sublimei sale misiuni. Inse prea on. Delegatiune! nu pentru constatarea acestor mi-am permis a redica vocea mea. Alta cauza speciale, carea pre mine ca pre unu concetatienu romanu alu Ungariei deosebitu me interezea, a fostu motivulu, pentru care am apelatu la indulgentia Domnitoriu vostru; si aceea este impregiurarea: ca regimulu nostru in tempulu mai nou a aretat o stabila si speciala bunevointa si ca tra staturile vecine mai mici, in specie ca tra Romania si acesta cu atatu mai bine a caditu animei mele, cu catu, — de-si cu parere de reu — trebuie se constatezu, ca politica esterna a regimulu nostru facia cu principatele romane sub sistem'a trecuta a fostu decisiv nefavorabila, ce apoi a deprinsu o influentia asemenea nefavorabila asupra concetatienu romanu d'in imperiulu Austro-Ungaru. Ca-ci de-si si noi tare credem, ca pre acestu pamentu pentru noi nu existe altu locu mai bunu, si noi dinasti'a si patri'a noastra nu o vomu stramuta pentru nici o fericire lumésca, pentru-ca nu cunoscem si nu dorim mai mare fericire si gloria, decatu a fi supusi credentiosi acelei gloriose dinastie, carea noi Romanii tote avem de a le multumi, si decatu a fi cetatieni loiali acestei patrie comune; — totu-si ni cade bine candu vedem

ca guvernulu nostru are bunevointa ca tra confratii nostri de unu sange, celu puciu intru atata, incatu o merita!

Tota lumea e basta pre amore si spriginire imprumutata, si nu e bine, nu e consultu a despretiui neci pre celu mai micu aliatu. „Pre vecinii nostri, candu se apropia de noi, se-i imbraciosiamu cu mandria, ca-ci prin aceea nimicimu spiritulu discordia,“ a distu unu vechiu poetu magiaru. Recunosc ca e necesariu a fi cu precautiune in increderea noastra, inse e mai necesariu a fi cauti in neincrederea noastra. „Mai multi omeni u devenitu nefericiti pentru aceea, ca s'au incrediatu in pre jucini, decatu in preamulti omeni“, a distu pre intieptiesce nemoritoriuulu nostru Eötvös; si cam asié se intempla acesta; si cu staturile.

Pentru acea, dupa parerea mea, precum garanti'a venitoriuulu, unitatei si independintei patriei noastre, mai securu, cugetu a o afla in necnus'a noastra fidelitate ca tra dinasti'a domnitoria, si in aceea sincera amore patriotica, carea pre toti locutorii patriei nostre ca pre unii frati adevirati, condusi de sentiulu dreptatei si ecuitatei ne intrunesce in comunitate interesaloru identice, i face pre toti indestuliti si fericiti, — si precum au e bine, nu e consultu si patrioticu a provoca frecarile ce dorere ici colo se areta, a irita spiritule prin insinuatiuni nefundate si scornite, ci e mai consultu, mai patrioticu, atari discutiuni, daca se si areta, a le resolvi dupa compasulu dreptatei si ecuitatei, ur'a de rasa provocata prin fanatici si egoisti, a o stempera si inceta prin amore iremisa patriotica, prin patientia si prin spiretulu celu mai reconciliatoriu, — asié e solositoriu si necesariu a estinde acesta amore sincera si acestu spiretu reconciliatoriu, in mesur'a cea mai intensiva si la staturile vecine, pre cele mai mice a le sucola cu binevointa noastra si prin aceea a ni le deoblega. Acesta a facutu Regimulu nostru in tempulu mai nou facia cu Romania si prin acesta si-a revindecatu cea mai sincera multumire a celor 3 milioane romanu d'in Austro-Ungaria, si cu ca unu fiu — de-si neinsemnatu — alu poporulu romanu, me sentiulu ferice a poté dá cea mai cordiala expresiune acestei recunoscintie a noastre, ma indrasnescu a ascurare pre regimulu nostru, ca prin acesta procedura a sa si-a deoblegatu si pre fratii nostri de preste Carpati, pentru-ca scriu este ca: Populus Senatusque Romanus beneficiorum memor. Da, Romania nu va fi nerecunoscutoria facia cu bunele intentiuni ale guvernulu nostru. De-ora-ce inse bas'a fia-carei referintie amicabile este cea mai sincera amore si respectare reciproca, guvernulu nostru si cu dinulu si noi Romanii d'in Austro-Ungaria acceptamu si pretindem delu vecinii nostri Romanu, ca in tote tempurile se respunda la bunele intentiuni ale regimulu nostru prin cea mai caldurosa si sincera amicitia, se nu conceda nici candu, ca salutari'a collucrare basala pre bun'a cointelegere atatu de necesaria intre vecini, se se conturbe prin tendintie politice aventurose si gravitari separatistice, se contrasta toturor intrigeloru, se departe dela sine si se condanne cu dispretiulu loru pre toti acei profeti mentiu-nosi, cari se incerca a arunca intre noi si densii semintia discordiei, si atunci se fia persuasi, ca pactulu salutariu carele a existatu ore-candu intre Romania si Ungaria, se va reinnoi si intari sub auspiciile bine-cuventarei Ceriului, ce d'in adunculu animei mele imploru dela dumnedieulu poporulu.

Sci pre bine scumpii nostri frati de preste Carpati, ca lumin'a ce exista in Romania, nu a resaritu d'in stancelle de ghiatia ale polulu nordicu, si ca nu d'in Austro-Ungaria au mersu acei Pseudo-apostoli cari cu man'a sacrilega au espatriatu limb'a noastra materna d'in besericele, scolele si oficiole loru substituindu-o cu o alta limba straina, d'in ce, dorere! atata orbire spirituala a rezultatu pentru acele

in ochii sei, este motivata prin cele mai solide observatiuni. Dupa ce reamintese ca in totu-de-un'a si dupa opiniunea chiaru a ilustrulu P. Amyot, pietatea filiala a fostu bas'a civilizatiunei, esplica in modulu urmatoriu influentia institutiunilor familiare.

In Chin'a, sentimentulu familiei se desvolta liberu, naturalmente, fara nici o interventie esteriora, civila seu religiosa. Mai antaiu situatiunea sotiei este asigurata: acesta situatiune nu depinde nici de fecunditatea sa, ca la Greci, nici de capriciulu sotulu, ca la Romanu. Daca femeea este sterpa, barbatulu adopta unu copilu si i-lu da; daca sotulu more, poterea si iurisdictione domestica trece in manile veduvei. Se scie ca, la Judei, acesta devine proprietate unui-a d'in parintii barbatulu. Pre timpulu candu sotulu traese, elu remane stapanu, inse nu este de catu d'in diu'a candu se casatoresce. Ceea ce face demnitatea sa, cas'a sa este femeea, care, in Chin'a, nu s'a simfita nici odata necesitatea de a o reabilita.

Poterea imperiala se feresce forte multu de a atinge acesta institutiune naturala; singur'a sa grige este, d'in contra, a o intari. Paricidulu este consideratu ca sacrilegiu; cas'a criminalulu este distrusa, murii orasiulu culpabilu derimati si functionarii destituiti.

Famili'a este, totu dupa d. Eug. Simon, obiectulu unui adevratu cultu si prin escelentia singur'a religiune care subsista, celu putienu in masse; ca-ci existe inca in innaltele regiuni sociale credentia intr'unu D-dieu pre care lu adora pre ore-care munti sacrati seu in templele cerului, ale pamentulu si luminii.

Imperatulu si cati-va innalti functionari; sunt preotii

tiere frumose! Inse da acelu-a, carele prim'a ora a reintrodu limba noastra nationala in besericele nostre, a fostu unu principe ungurescu, Georgiu Apafy, (noi scimu ca: Rákóczy. Red.) ce si nu voescu a scruta inteniunile lui. Si era-si d'in Ungaria si Transilvania au mersu acolo acei adevirati Apostoli, cari au imprasciatu noorii cei grosi si ingrecati si intunerecului, aducundu noue radie ale luminei in acele tiere binecuventate! Scumpii nostri frati transcarpatini se nu uite nici candu, ca precum existintia si independintia loru presinta in mare parte potu se o multumesca mai potintelu statu alu nostru, si acestui-a au de a scrie mai vertosu ca asta-di dimpreuna cu Serbi'a nu participa d'in sortea funesta a Bosniei, Hercegovinei si Bulgariei, asié se creda ca si pre venitoriu numai contopiti cu noi pote susta, si dupa convingerea mea alterarea bunele intieptiesce si a concordiei cu noi inse totu mai pote fi funestulu nunciu alu decaderii existintei statulu Patriei loru, de ce inse apere-i a-totu-potintele in tempuri sempiternu!

De pre valea Lonei, in octomvre, 1872.

Dle Red! In mai multi nri ai pretiutulu diurnalu ce redigeti s'a descriu de ca tra „Unu invetiatoriu tractulu“ starea scolor d'in Tractulu Losiardulu, aretandu-se unele defecte cari coplesiescu aceste scole. — Eu, carele am crescutu si betranitu in acestu tractu vedindu chiaru articulu Dlui Gregoriu Puscariu, preotu in Dobaca, unde cu furia cerca a demint cele aserate in corespondentia acelu „Unu invetiatoriu tractulu“ d'in Nr. 14. Fed. nu potu a nu-mi face si eu unele observatiuni.

Mai antaiu de tote dechiaru Dlui Puscariu cum-ca cu articulu D.sale, carele e incarcatu de termini duri si necioplitu nu a facutu nece mai multu nece mai puciu decatu ca si-a datu unu atestatu de paupertate spirituale; er' prin calumniarile aruncate d'in parte-i asupra unoru invetiatoriu si-a aretat ur'a personale ca tra bietii dileri ai instructiunii poporulu.

Fiendu ocupatu cu economi'a nu-mi concede tempulu a intinde vorba lungu cu Dlu Puscariu, pentru aceea mi-voiu face pre scurtu numai unele observatiuni.

E neadeverata asertiunea ca: „Imbuzanu a fostu eliminatu d'in gimnasiulu Clusiu pentru immoralitate si ecesse ne mai audite“ pentru ca de la acelu gimnasiu mai alesu studentii de romanu se eliminada chiaru si pentru unele fapte mai mice, ca-ci scimu cum-ca fratii magiari la tota ocaziunea cerca a ni inchide calea spre cultura, si de aru poté ne-aru inghitit intr'o lingura de apa si ne-aru renasce pai de magiaru impiutenati si cu mustetie resucite. Asemenea e ne-adeverata fras'a „cugetandu ca va mai poté vegeta intre omeni de scientia dupa finirea preparandiei“ etc. ca-ci Imbuzanu a facutu acesta pentru ca a avutu aplicare spre doctura; er' ca D. P. se convinga despre cualifiatiunea acelu-a dechiaru, ca Imbuzanu a depusu esamenu d'in obiectele pedagogice in preparandia Nasaudana cu succesu forte multiamitoriu, si D. P. cutedia totu-si se afirme ca e ne cualificatu?

Prin calumniarile ce le-a aruncatu in faci'a lui Imbuzanu D. P. a documentatu ca nu se interesada de venitoriuulu natiunii nostre, ca-ci eu cugetu cum-ca natiunea noastra numai atunci va poté inainta cu passi mai resoluti spre fericirea ei, candu toti invetiatorii nostri voru fi absoluti de gimnasiu seu celu puciu de 5—6 clase gimnasiale, precum a fostu Imbuzanu a carui insusiri nobile se macula, cu tote ca asemenandu-se cu D. P. pote ca acesta ar essi in defavore Dlui P.

Domnulu, si la ore cari epoce ale anulu i da unu cultu forte simplu. Catu despre populatiune, ea conserva intr'unu modu destulu de vagu idea spirituala a divinitatii, dara acesta idee este forte inalta pentru a face obiectulu cultulu seu: ei au trebuinta de midilocitori, si acesti-a sunt mai cu sema parintii morti pre cari i solicita directu de a ruga cerulu, dupa cum noi facem pentru angeri si santi.

D'in acestu punctu incepe religiunea familiei. La fiecare cinci-spre-diece dile se aduna la siefulu familiei insarcinatu de a intretiené loculu sacru. Cei mai bogati au unu templu alaturatu la locuinta; cei alti o camera speciala seu chiaru, pentru cei mai seraci, numai a micu hotelu. In fondulu camerei seu hotelulu se afla tabletele cerului, si de a supra, acelea ale strabunilor; in facia: facie, vase, si profumuri aprinse. Se adaugu cupe cu vinu, orezu, unu rimatoru, o gaina si unu porumbelu. Se facu rugaciuni si rosternari: oficiantulu, care nu este altulu de catu capulu familiei, asistatu de duoi acoliti (adjatore), face ofrandele, si termina ceremoni'a printr'o precuventare, in care promite intervenirea stremosiloru.

Aceste serbari se repetu la diverse aniversari ale parintiloru morti ale, caroru morminte trebuescu visitate.

In urm'a rugaciunii se tiene adunarea familiei. Se citescu carti de mor la si de filosofia practica si acelea ale legii criminale si ale politiei; Siao Hio seu scola copiloru, culegerea de exemple de pietate filiala si cartea recompenselor si pedepselor. In comentariile loru, insistu totu-de-un'a a supra detoriilor; nici odata nu se vorbesce de drepturi. Daca se intempla ore-cari curte, adunarea se transforma in tribunalu, siefulu familiei delibereza cu ca-

BOISIORA

Institutiunile familiare si moravurile CHINEI.

(Estrasu d'in „Journal officiel“ francesu.)

Crescerea relatiunilor diverselor natiuni europene cu populatiunile asiatice ni impune detori'a de a studia situatiunea materiale si morale a acestor populatiuni inca atatu de puciu cunoscute. In acesta privinta Francia are inca multu de facutu: in Anglia, in America, in Germania chiaru, jurnalele si revistele revinu fara incetare asupra acestui subiectu si sunt pline de cele mai pretiose descoperiri.

Chin'a ocupa naturalmente celu d'antaiu rangu in aceste studii, d'in caus'a immensei sale populatiuni, dara apreciarile ce s'au facutu asupra starii sale sociale, moralitatii si valori locutoriloru ei, sunt adese contradictorie.

Nu ne vomu incera de locu a alege intre aceste diverse opiniuni; ne vomu multumi numai de a pune sub ochii lectoriloru resumatulu mai multoru documente provenite de la persone, a caroru marturisire merita tota increderea.

Celu d'antaiu d'in aceste documente este unu tractatu de moravurile si institutiunile Chinei, prezentatu in 1870 societatii de economie sociala de ca tra d. Eug. Simon, consululu Francei la Foutceou. D. Eug. Simon este sinofilu si si chiaru putienu inocatu; cu tote acestea trebuie se admitemu ca consideratiunea, de care poporulu chinez se bucura

Apoi pentru că respectivul a fost asentat la armata nu e vin'ă dînsului, că-ci nu avem ce face dacă regimul a dispus astu-feliu, că invetiatorii s'ê fie espusi si la acêsta sagêta.

In fine mai adauge D. P., o scornitura grossa dicundu, că „s'a numitu advocatu alu causelor desperate“ etc.

La acêsta dîcu numai atît'ă, că respctivulu a amblatu pentru fic'ă lui Petru Lobontiu rogandu pre D. Aug. Munteanu, advocatu in Gheri'a, că s'ê-i porte procesulu in contr'a vitregei sale, carei-a i eră advocatu Dlu D. Velle, preotu in Stoian'a. Acestu D. preotu capetase de la veduv'ă lui Petru Lobontiu — dreptu competintia advocatiale — pre langa parale, inca si cate-va bucăti de pamentu cari s'ê le folosêsa D.Sa; inse Dlu parente fiindu țara prassa in afacerile advocatiale perdù procesulu si veduv'ă amintita remase cu budiele imfiate.

Dle Puscariu! ore santele canone concedu preotiloru că in locu de a portă crucea spre carea sunt destinati — s'ê porte procese si estu-modu a se grigf mai multu de cele lumesci decătu de cele ddiiesci? E demnă a se numf parente alu poporului unu preotu, carele in locu de a grigf de meliorarea starei materiale a acelu-ă, lu despoia si de ce are, precum facuse Dsa cu veduv'ă lui P. L.?

D'in cele precedente se pote vedé cătu adeveru contiene fras'ă prin carea dîce: „că preotii d'in tractulu Losiardului si-aru pune si sufletulu pentru caus'ă scolara si nationale“ etc. Eu inse dîcu, că Dlu preotu d'in Stoian'a si-ar' pune sufletulu mai curundu pentru parale că s'ê-si imple pung'ă, decătu pentru cause scolastece si nationale.

Uu'a am de a mai recomandă Dlu Puscariu, că de alta data s'ê nu se amestece in afacerile altoru-ă, fãra a fi insu-si atinsu, că-ci acellu „Unu invetiatoriu tractuale“ in articulu s'eu nu a atinsu nece decătu person'ă Dsale, prin urmare nu a avutu la ce se cocoră asié tare, versandu-si veninulu a supr'ă acelu invetiatoriu; de altu-mentrea spunu francu, cum-că pre acelu invetiatoriu lu cunoscu mai de multu anni, si servitiele Dsale pre torenulu scolastecu sunt destulu de frumose, si ar' fi meritatu mai multa crutiare d'in partea Dlui P. decătu s'ê-lu poreclesca de „semi-doctu“, etc.

In fine asiú dá unu svatu betranescu, Dlu P. că in locu de a calumniá in publicu vre o persona ar' fi mai consultu s'ê dîca impreuna cu psalmistulu: „Pune Domne padia gurei mele“ etc.

Unu colonu betranu.

Blasiu, 22. oct. 1872.

Societatea de lectura a teologiloru d'in seminarulu archidiececanu gr. catolicu d'in Blasiu, se constituí pre anulu scolastecu 1872/3 in 5. octomvre st. n. a. c. alegundu-si de presiedinte pre tenerulu d'in anulu alu IV. Iosifu Vasilco, de notariu alu corespondentiloru pre Dionisiu Velicea d'in anulu IV., de cassariu pre Iosifu Barbu d'in an. III, de bibliotecariu pre Teodoru Popu d'in an. II, si de notariu alu siedintiloru pre Petru Bucuru d'in an. I.

Societatea dispune de una biblioteca custatoria d'in 275 opuri in 353 volumini, scrieri d'in diverse ramuri ale literaturii, precum: religiose si morali, istorice referitorie la natiunea nostra, opere teatrale si poesie, romane si novele istorice nationale, igienice, pedagogice, filologice, politice, legislative si agronomice, intre cari preponderaza cele religiose morali si istorice nationale, fiindu-că preotulu pre langa aceea că este reprezentantele lui Christosu, este medilocitoriu intre Ddieu si omu, totu unu-data are s'ê fia si pastoriulu adeveratu alu natiunei sale, carei-a are de a-i multiumf

pii fie-carei ramuri si se silesu in totu modulu că afacerea s'ê nu ajunga inaintea tribunalulu ordinaru. In acestu casu, solutiunea este votata prin majoritatea sufragieloru.

Dar' juridictiunea domestica nu eră numai civile, ea eră asemenea si criminala. Adunarea poteá pronuncia pedeps'ă in contr'a membriloru culpabili; punitiunea se suia pãna la exilulu perpetuu, si chiaru, cu tote că legea nu recunosce adunarei familiei dreptulu de a condamnã la morte, moravurile i autorisa, si infrangu legea. Dar' pedeps'ă cea mai terribila este stergerea d'in cartea familiei, care joca unu rol capitalu in acêsta institutiune. — Acêsta pedepsa face d'in culpabilu unu strainu preste totu loculu, nu numai in acêsta lume, dara inca si in cea alta. Mortea pentru Chinesii in present'ă unei astu-felu de perspective nu este nimicu.

Siefalu familiei, barbatu s'eu temee, are in totu-de-un'ă dreptulu de reprimande si de punitiuni. Consululu francesu citéza faptulu unui omu de 30 ani, condamnatu de muma-sa la trei luni de infierare la picioru si la mana. Moravurile corregu abusurile cari aru poté s'ê resulte d'in nepotint'ă siefului familiei. De-si dreptulu de proprietate si acelu-ă de a lasã mostenire, sunt absolute, nu se gasesce esemplu că tatalu s'ê desmostenesca pre vre unulu d'in fiii sei (ficele nu mostenescu), afara numai daca opiniunea publica nu ar' fi aprobatu mai d'inainte decisiunea sa. Pre de alta parte, familiile aru cadé inse-si sub lovitur'ă legiloru, daca ele aru aplicã o pedepsa nelegale.

S'a dîsu că cartea familiei joca unu insemnatu rol; bunele lucrãri, punitiunile grave sunt incrise in ea; dar' ceca ce este mai importantu, este că e uniculu registrulu a

nascerea si esistent'ă, si cu a carei renume si bravura d'in seclii place a se mandri.

Cass'ă societatii o formeza contributiunile de 1 fl. v. a. pre anu de la fia care alumnu seminariile, precum si ofertele aceloru marinimosi cari voiescu inaintea societatii si se bucura de progresala nostru in cultura si scientia. Aici cu totu respectulu si profunda reverentia cutezamu a amentf pre prea bunulu nostru parente, pre Prea Sant'ă Sa Dlu Metropolitu Dr. Ioane Vancea, care in anulu precedente donã societatii nostre 50 fl. v. a. cu ocasiunea unei gratulatiuni la diu'ă numelui d'in partea alumniloru seminariiali, unu documentu viu despre zelulu de a vedé pre fiii sei sufletesci inaltati la acelu gadu alu culturai, cătu s'ê pota corespunde pre deplinu inaltei loru chiamari de pastori ai turme lui Christosu.

Societatea dispune de astu de una suma de 200 fl. v. d'in cari una parte considerabile e destinata pentru immultirea bibliotecii prin carti alese si corespunditorie scopulu societatii.

Afacerile interne si esterne ale doctetii se vora pertractã in siedintiele lunare, ce se tienu dupa prim'ă d'ă fia carei lune, era pentru cultivarea mentei si a animei, pentru desceptarea sentimenteloru nationali, si pentru progresu in retoric'ă sacra s'ă decisu a se tiené siedintie asié numite estraordenarie, in fia care septemana una data, la cari este obligatu a luã parte activa fia-care membru, parte prin declamatiuni d'in diverse materie scientifique, parte prin disertatiuni mai alese de cuprinsu religiosu morale.

Iosifu S. Vasilco, Dionisiu Velicea
presiedinte. notariulu corespond.

Protocolu

susceputu in conferint'ă invetiatoriloru d'in vicariatulu Rodnei, tractulu Bistritiei si alu Budacului, tienuta in 16. septemvre 1872, convocata prin reverendiss. D. Vicariu foraneu Gregoriu Moisilu, căj presiedinte cu scirsorea sa ddo Naseudu, augustu 1872. Nr. 169 si pre basea ordinatiunei maritulu Ordinariatu ddo 21. maiu 1872. Nr. 1275/630—711 fiindu de facia d'in Vicariatulu Rodnei: Vasilu Popu invetiatoriu in comun'ă Feldru, Procopie Rusu in Hordou, Danile Isacu in Ilva-Mare, Ioanu Cosma in Maieru, Alessiu Bulbucu in Mocodu, Georgiu Gheorghitia in Borgotihă, Cosma Anca, directorele scolei normale d'in Naseudu, Teodoru Rotariu, Iacopu Popu, Isidoru Titieni invetiatori normali, Iacobu Popu in Naseudu, Petru Tofanu in Nepos, Vasilu Srugariu in Parv'ă, Zaharie Catarigu in Rebr'ă, Ioanu Lazaru in Rebrisor'ă Danile Muresianu in Romoli, Georgiu Mutielu in Salv'ă, Mihaiu Domide invet. triviale primariu, Eremia Siorubetea invet. secundaru la scol'ă triviale d'in San-Georgiu, Ioanu Ionascu invet. triv. primariu, Ioanu Mironu invet. secundaru la scol'ă triviale d'in Telciu, Stefanu Utalea si Vartolomeiu Siorubetea invetiatori confesionali gr. cat. in San-Georgiu, Nicolau Pupeza in Telciu, Ivanu Draganu invet. triv. primariu, Macedonu Maniu invet. secundaru la scol'ă triviale d'in Zagr'ă; er' d'in tractulu Budacului: Georgiu Suciú in Sicutiu, si d'in tractulu Bistritiei: Mihaiu Moldovanu in Bistrit'ă, Ioane Maica in Chiralesi, Basiliu Tergovetiu in Magyarusiu, Stefanu Timariu in Sabesiu si Ioane Simonu in Sitiora, apoi domni referintii scolari si profesori gimnasiali Massimu Popu, Dr. Constantinu Moisilu si Leonu Pavelea.

I. Presiedintele prin una vorbire acomodata areta scopulu conferintieloru invetiatoresci, precum si necessitatea acestoru-ă, dechiarandu prin acêst'ă siedint'ă de deschisa.

stării civile. Prin ea tatalu recunosce pre copilulu seu si i confere tote drepturile alipite acestei filiatii; cununiile sunt consacrate, mortile inregistrate. Vedemu că in Chin'ă nu s'ă facutu nici o data ce-va mai multu pentru parinte; dara astu-felu este respectulu datu poterii sale si stabilitatii caminului, in cătu nu se admite transmutarea casei parintesci, campulu immormnetarii si casele specialmente afectate cultulu strebaneloru conservatiuni, tabelteloru si biografiile loru. Le-ă declaratu chiaru neatingibile, celu pucinu fãra consimtiementulu unanimu alu capiloru de ramuri ale familiei. In fine desonorea se infige acelu-ă care vinde bunurile de acêsta natura si d. Simon citéza unu casu, unde proprietariulu nu poteá s'ê gasêsa, nu unu cumperatoru, dara chiaru unu imprumutatoru pre ipoteca.

In organizatiunea politica gasimu principulu patriarhalu aplicatu intr'unu modu suprindietoru. Sufragiulu universalu, care esiste d'in cea mai inaintata anticitate, este apanagiulu exclusivu alu siefiloru de familie, alu barbatiloru insurati, cari represinta grupurile d'in care comunitatea este compusa. Necasatoritii cari sunt in forte micu numeru, nu au drepturile de cetatien. Cãtu despre tatalu de familie, elu considera că o grava injuria de a se dá copiiloru sei aceeași autoritate in Statu că lui insu-si.

Consulu nostru afirma, că poterea siefului de familia si a consiliuriloru de notabili alese de ei este preponderanta. Se pare că corpurile elective, arangiate dupa functionari, la fie care ramu administrativu, formeza consiliurile lor, cu atãtu mai multu respectate, cu cătu sunt singurele midlocitore intebuintiate pentru a face s'ê se primêsa de cãtra populatiune decisiunile autoritatii supreme.

— Totu-odata propune conferintiei a-si alege d'in sinulu seu unu notariu si unu esamenatore.

ad. I. Conferint'ă dupa una cointielegere a aflatu cu scopu a-si alege trei notari, si s'ă unitu cu unanimitate in personele invetiatoriloru Basiliu Põpu, Basiliu Tergovetiu si Iacobu Popu, er' ca esamenatore a alesu cu unanimitate pre D. directoru alu scolei normale d'in Naseudu, Cosma Anca.

II. Presiedintele face a se citi prin notariu program'ă objectelor de pertractatu si intreba, daca mai are cine-va a aduge la aceea ce-va.

ad. II. Program'ă se primesce d'in partea conferintiei fãra nici una adaugere.

III. Presiedintele pune la ordine objectulu II. d'in programa, referitoriu la compunerea unei representatiuni indreptata cãtra inaltulu ministeriu de cultu si instructiune publica, prin care s'ê se roge a aduce unu proiectu de lege relativu la peasiunea invetiatoriloru, a veduveloru si a orfaniloru lor, fara de osibire de sunt confesionali s'eu comunali.

ad. III. Dlu directoru norm. insarcinatu fiindu in una conferintia preliminaru compune una atare representatiune, descopere conferintiei, cum-că representatiunea d'in cestiune e dejã compusa, carea dupa cetire se concrede unei comisiuni constatorie d'in 5 membri, si anume: Dlu direct. norm. Cosma Anca, dlu profesoru Massimu Popu, Teodoru Rotariu, Basiliu Tergovetiu si Petru Tofanu, că pãna la prossim'ă siedintia s'ê o mai censureze si s'ê se faca reflexiunile.

IV. D. Presiedinte aduce la cunoscint'ă conferintiei, cum-că in urm'ă conclusulu conferintiei tienute in anii trecuti s'ă elaboratu unu proiectu de statutu pentru reuniunea invetiatoriloru, care statutu fiindu dejã compusu, comisiunea prin referintele seu face a se citi.

ad. IV. Conferint'ă primesce in principiu proiectulu cititu si totu-una-data lu concrede unei comisiuni de 7 insi in personele diloru Massimu Popu, Cosma Anca, Iacobu Popu, Isidoru Titieni, Ioane Draganu, Alessiu Bulbucu si Mihaiu Moldovanu.

V. Presiedintele provoaca conferint'ă a-si dá parerea, că intru cătu proiectulu corespunde planulu de invetiamentu, statoritu de invetiatorii Vicariatulu Rodnei si aprobatu de maritulu ordinariatu, primitu de comitetulu districtuale, că senatu scolastecu districtuale si introdusu in scolele gr. cat. d'in acestu districtu, si ce reflexiuni au a face in privint'ă impartirii materiei, apoi in privint'ă practisării acelu-ă?

ad V. La propunerea invetiatorulu Mihaiu Domide conferint'ă otaresce a se mai practisã respectivulu planu de invetiamentu inca in cursulu anulu scolastecu venitoriu cu atãtu mai vertosu, cu cătu materi'ă de propusu d'in acelu planu e impartit'ă pre 6 ani, si apoi la prossim'ă conferintia a-si dá invetiatorii opiniunea că in cătu corespunde si ce aru mai fi de modificatu.

Totu una-data conferint'ă, la propunerea invetiatorulu Basiliu Tergovetiu, a se rogã maritulu ordinariatu diecesanu d'in Gheri'a că s'ê binevoiesca a comunicã acestu planu de invetiamentu si celoru-lalti invetiatori d'in diecesa, spre a-si poté dá si ei parerea a supr'ă acelu-ă, si de-cum-va maritulu ordinariatu are la dispusetiune unu altu proiectu, s'ê benevoiesca a-lu comunicã invetiatoriloru d'in tractulu Rodnei.

Fiindu tempulu inaintatu conferint'ă se inchide cu observarea d'in partea presidiulu, că pãna la siedint'ă prossima invetiatorii s'ê assiste la prelegerile d'in clasele scolei normale, si s'ê tienã exercitii practice sub conducerea esamenatoriulu, anuciandu siedint'ă a dou'ă pre a 17. la 10 ore a. m.

Siedint'ă II. d'in 17. septemvre 1872.

In resumatu, daca ar' vof cine-va s'ê formuleze in legi faptele principale care resulta d'in cele ce procedu, va gasf că in Chin'ă: 1. nimenea nu este alegatoru fãra a fi capu de familia; 2. proprietatea, in care sunt immormentati ascendentii, este nestramutabila si intacta, fãra consentiementulu familiei; 3. tatalu s'eu siefulu de familia este singurulu aptu a primi s'eu consacrá nascerile, mortile si casatoriele; 4. nici o certa nu se tramite inaintea tribunalulu ordinaru, daca n'ă fosta mai antãiu judecata de cãtra tribunalele domestice. Acestea sunt cele patru mari linie dupa care potemu dîce, că civilizatiunea chinea se ordoneza.

Dupa acêsta espunere, d. C. Lavallée, care a locuitu in Chin'ă, probéza „probitatea comerciala, instructiunea, spiritulu de familia, inteligent'ă si ardorea la munca a Chinesiloru.“ Se scie că invetiamentulu este liberu; nu este orasielu că s'ê nu aiba scol'ă sa primara frecuentata de copiii celoru mai serace familie. Acêst'ă demonstra cătu de mare este acolo initiativ'ă individuala. De alta parte, naratiunile ce s'au facutu pãna acum in privint'ă infanticidulu nu mai pot fi admise, in urm'ă desmintiriloru si voiagiuriloru. Sentimentele de familie sunt profundu inradecinate in caracterulu chinesiloru, si acêst'ă este pote ceea ce esplica in parte vechimea acestui imperiu.

(Finea va urmã.)

tienuta sub presiunea ordinarii, fiindu de facia afara de invetiatorii d'in siedintia trecuta, inca Dumitru Onigasiu, invetiatoriu confes. in Glediu, Georgiu Morariu in comun'a Nusifaleu, Mihaiu Popu in comun'a Santiona.

Se verifica procesul verbal alu siedintiei trecute, si dupa aceea se trece la ordenea dilei.

I. Comisiunea, insarcinata in siedintia trecuta cu censurarea proiectului de statut pentru reuniunea invetiatorresca, referenza prin membrul seu Massimu Popu, ca aflandu de buu acelu statut, d'in parte-i l'a primitu cu unele modificari neesentiale. Dupa acest'a se citeste d'in punctu in punctu si se submitte in desbatere speciale.

ad. I. Dupa mai multe desluciri detaiate date d'in partea referintelui la unii §-i, si dupa respingerea propunerii invetiatorului Basiliu Tergovetiu — ca §. 5. alu proiectului de statut, unde se dice, ca membru ordinariu pote fi ori care invetiatoriu d'in districtulu Nasendului si giurulu acelu-a, se se modifice dicundu-se: membru ord. pote fi ori care invetiatoriu romanu, — conferintia primesce acelu proiectu intru totu cuprinsulu seu de statut alu reuniunii invetiatoriloru d'in vicariatulu Rodnei, otarindu totu una-data a se deschide prin notariatu una cola in care se se serie membrii reuniunii, ca asiè se se pota provisoriu constitui si pana la intarirea acelu-a.

II. Presedintele provoca comisiunea a dou'a insarcinata cu studierea reprezentatiunii cãtra ministeriulu reg. ung. de cultu si instructiune publica, pentru aducerea unui proiectu de lege privitoriu la pensionarea invetiatoriloru populari, a referã despre operatulu seu.

ad. II. Directorele Cosma Anca, ca referinte alu acelei comisiuni, descopere, ca reprezentatiunea d'in cestiune s'a primitu d'in partea comisiunii cu observarea ca fiindu pre lunga se se mai contraga, ceea ce la propunerea dlui Massimu Popu se si concrete compunetoriului.

III. Fiindu ca nu pota avé toti invetiatorii cunoscentia despre instructiunea emanata d'in partea maritulu ordinariu si referitoria la examenele de cualificatiune a invetiatoriloru, — presedintele propune a se citi prin notariatu acea instructiune.

ad. III. Conferintia iè actu despre instructiunea citita, si si-reservedia dreptulu a-si face observarile la tempulu seu. Fiindu tempulu inaintatu siedintia se amena pre dupa media-di la 4 ore.

(Finea va urmã.)

VARIETATI.

*[Slovaciisidualismulu]. Una parte a inteligintiei slovace, nu scimu d'in ce mancarime, seu la a cui dorintia, se apuca d'ilele trecute si intr'o conferintia, ce e a tinentu in un'a d'in ospetariile Pestei, croi una „resolutiune“ prin carea dechiarã espressu in publicu ca recunosc si primesce de alu seu pactulu dualisticu d'in 1867. La Conferintia acest'a au participatu la vre-o trei-dieci de fruntasi slovaci, — preuti, advocati, functionari, diuaristi si vre-o câti-va deputati slovaci deakisti. — Resolutiunea adusa de aceste notabilitati slovace sana astfelu: „Natiunea slovaca s'a abstinentu pana acum d'a recunosc in publicu si espressu pactulu de impacatiune d'in 1867, si acest'a d'in motu, ca ea s'a temutu, ca daca acelu pactu ar' fi inspiratu de spiritulu temporiloru vechi, ar' potè se o amenintie atãtu in nationalitate, câtu si se-i infiga grele rane in vietia privata si sociale; si apoi a se ferì de aceste rele, acest'a o spune instinctulu naturalu si o dieteza mintea sanetosã. Inse d'in deslucirile primite de deputatii dietali de prin partile nostre se vede apriatu, ca majoritatea dietei, carea se grupeza in giurulu pactului dualisticu, nu are intentiunea se impedece desvoltarea prin cultura a natiunii nostre, ba inca vrè chiaru a concede limbei nostre terenulu neoperatu necessariu si in vietia publica; de alta parte apoi, dorindu noi a contribui la multumirea, consolidarea si desvoltarea pacinica a patriei, venimu a dechiarã in numele nostru si alu amiciloru nostru de principie: „In convictiune“, ca sperantiele nostre se voru realisã, noi espressu si in publicu primimu de alu nostru pactulu d'in 1867, si voimu a contribui spre consolidarea acelu-a; si pana atunci, pana candu diet'a presinte va face pasii necesari pentru implinirea dorintieloru nostre, ne vomu retienè de la ori-ce pasu contra pactului dualisticu.“ — Pre bazea acestei resolutiuni s'a formatu apoi una partita slovaca asiè numita „de impacatiune“, ai carei membri, inainte d'a plecã d'in Pest'a, au cercetatu pre Flauciscu Deak, pre ministrulu-presied. Lónyay, pre ministrulu de interne Tóth si pre ministrulu de cultu si instructiune publica Tréfort; d'in partea toturorua au fostu primiti cu multa amicalitate, si era-si d'in partea toturorua fure ascuratii ca li se va dá celu mai sinceru sprigiuu intru realisarea planulu loru de impacatiune; cu osebire inse ministrulu Tréfort li-a promis, ca câtu mai curundu li va implenì dorintia, relativa la immultirea scoleloru in comitatele slovace ale Ungariei superioare.

*(La imprimeria dlui I. Felkl in Prag'a), au aparuta si se pota capeta „Globuricu tecestu romanescu“ pro unu simplu piedestalu, 9 policari diametru, cu 20 sfanti; pre unu piedestalu com-

pletu, cu meridianu si compasu 9 policari diametru, cu 40 stanti. — Tragemu atentiunea onor. nostri cetitori a supr'a acestui anuciu importantu, fiindu-cã prin acest'a s'a inlaturatu una mare greutate, ca-ci pana acum globurile esistau numai in limbe straine.

*(Café Chantant de Roumanie.) Diuariele d'in Romania ni impartiescu scirea, ca dlui Franchetti, directorele operei italiene d'in Bucuresci, voindu a merge a laturi cu aspiratiunile romaniloru d'a fi reprezentati si ei câtu se pote mai bine la espusetiunea universale d'in Vien'a, ce va avé locu in ver'a venitoria, a otaritu a deschide portile vastei si miraculosei gradini a Palatulu Tirului Internatiunale, tacia in facia cu espusetiunea universale, si a espune si Dsa publiculu visitatoriu productiunile sale: distractiunile si veseliele in tota splendorea loru. — Spectacolulu va fi mare si impuuetoriu, cu atãtu mai multu, cu câtu acestu locu de petrecere e dedicatu Romaniei. Café Chantant de Roumanie va fi, prin urmare, centrulu petreceriloru universale, unde strainii voru avé ocaziune a admirã arculu si music'a romana, si totodata dovèda vina despre stim'a si veneratiunea ce Dlu Franchetti pastredia pentru natiunea romana.

*(Membrii Societ. „Petru Maioru“) sunt invitati d'in partea presidiulu ad hoc a participã in numeru câtu se pote mai completu la adunarea ordenaria generala ce se va tienè domineca in 3. noevre la 5 ore d. m. in nou'a localitate (intre strad'a statiunii si ŪN6, edificiulu unde se afla farmacia dlui G. Stup'a, etagiulu III.) Intre agendele acestei adunari generale se afla in prim'a linia alegerea noului comitetu.

Sciri electrice.

Roma, 26. oct. D'in Aten'a se scrie diuarului „Opinione“: Ministrulu esterneloru si celu de cultu intrevnira in consiliulu ministeriale in favorulu unei complanari in cestiunea Laurion, si, fiindu Deligiorgis de parere contraria, si dederã demissiunea.

Madridu, 26. oct. Zorilla demintã in congressu demissiunea ministrulu de fincie, adaugundu: Séu nu se retrage neci unu ministru, seu demissiunea intregu cabinetulu.

Madridu, 27. oct. Biurourile congressulu aprobara presintarea propunerii d'a pune sub acusa ministeriulu lui Sagasta.

Cragujevatiu, 27. oct. Scupcin'a acceptã conventiunea postale inchiaita cu Romania; ea intra numai decãtu in vietia.

Roma, 27. oct. „Opinione“ impartiescu, ca parlamentulu se va conchiamã pre 20. noevre. — Diuarulu „Italia militara“ anuciã aparitiunea unui decretu, prin care nrulu districtelor militare se sporesce la 60 si alu companecoru districtuale permanente de la 160 la 191, d'in ari se voru mai formã inca 15 companie speciale pentru garnisoneloru d'in Alpi.

Constantinopole, 27. oct. Port'a voiesce a agraciã pre bulgarii compromitati prin rescol'a d'in urma si cari de presinte sunt internati in Angor'a si Asia mica. — Esarcatululu are prospectu d'a deveni patriarcatu.

Roma, 28. oct. Esundãrile causara dauna enorma in provinciile Mantua si Ferrara; mai multe sute kilometri patrati sunt acoperiti cu apa; frie'a poporatiunii nu se pote e descrie.

Parisu, 29. oct. Diuarulu „Bien Public“ impartiescu urmatorulu programu despre cestiunile, ce aru avé a se pertratã dupa terminarea desbateriloru bugetarie: Proclamarea republicei; proclamarea lui Thiers de presiedinte pre 4 seu 5 anni cu dreptulu d'a potè fi realesu; alegerea unui vice-presiedinte alu republicei, introducerea sistemulu cu doue camere; mai departe una noua lege electorale pre bas'a etãtii de 25 anni si estinderea obligamentulu domiciliariu.

Oravitiã, 29. oct. Ervinu Vladár fu alesu asta-di deputatu dietale cu unanimitate de voturi.

Bern, 29. oct. D'ntre alegerile nationale cunoscute pana acum'a 85 sunt favorabile si 35 contrarie revisiunii; mai resteza inca 15 alegeri.

Constantinopole, 29. oct. Unu decretu imperatescu ordona construirea liniei ferrate Nisiu-Viddinu pre spesele statulu.

Bursa de Vien'a de la 29. octomvre, 1872.

5%, metall.	61.70	Londra	107.90
Imprum. nat.	69.60	Argintu	107.15
Sorti d'in 1860	102.30	Galbenu	5.13
Act. de banca	931.—	Napoleond'or	8.64
Act. inst. cre.	326.80		

Respunsuri. Dlui I. P. in Ghierla: Causa ca nu vi-s'a implinitu a dou'a parte a cererii adresata Redactiunii au fostu absentia Redactorulu, totu d'in acea cauza a intardiatu si raspunsulu la intrebarea cu privire la cupone, cari „se primescu.“ — Dlui A. E. in Raciã: Aveati dreptulu a cere ceea ce se cuprinde in epistol'a penultima, dar' v'ati cam intutu in ultim'a scrisore; personalitãtile ori d'in care parte ar' veni le deploru, elle nu se stracora, cellu pucinu nu neforcate, in diuarulu meu, decãtu numai in absentia mea, ceea ce estu-tempu s'a intelat mai adese ori. Dechiaratiunea in cunoscentia de caust se va face. — Dlui Andreescu in Beregsã: Corresp. dtalle nu s'a publicatu pentru ca se publicasse a Dlui Popoviciu (d'in Aradu) care aveã si dreptulu si detoritã d'a raspunde. Dupa ce terminulu de 14 dtalle, in care D.P. cerusse dovèdi accusatoriloru sei, au aspiratu de multu, era totu numai D.P. are dreptulu de a face dechiaratiunea intru intellusulu provocatiunii sale, ceea ce bucurosu voiu publicã, dar' a trei-a persona nu are dreptulu a veni se-mi cerea publicarea correspundentiei sale in cauza straina. De nu lipsiamu d'a casa, te potu assecurã ca acea corresp. in contra Dlui P. nu vedè lumin'a in „Fed.“ ca-ci abuserile, etc. se relega la forulu competente mai nainte d'a se terei la forulu cellu mare allu publicitatii. De altmentrea Redactiunile, pre langa tota precautiunea, potu fi si elle cãte o data sedusse prin correspundentie alle caroru sorginte este ur'a personale, dar' specios'a loru facia areta interesse nationali si de cultura. Câtu pentru avisarea d'a incetã cu tramitterea diuarulu pentru ca nu s'a publicatu corresp. dtalle amu se-ti reflectu ca preã bucurosu me lipsescu de placerea d'a avé assemene abonati. Mai multa modestia nu ti-ar' fi de prisosu. In fine te rogu ca restantia de pre doi anni (1870/1.) pretiulu scadiutu 16 fl. precum si pretiulu marceloru pre ianuariu—octomvre 1872. cu totulu 17 fl. 50 cr. v. a. se-i tramitti pentru „fondulu gimnasiulu rom. d'in Bradu“, de a dreptulu la comitetulu d'acolo. De la zelulu nationalu allu dtalle asceptu ca acest'a o vei face cu placere si inca in cursulu acestui annu. Redactorulu „Fed.“

Propriet., edit. si red. respundiet.: ALES. ROMANU.

MANTELLE DE PLOIA.

Pentru caletori, economi, oficiali la calea ferri'a si in genere pentru toti acei individi, cari prin ocupatiunile si affacerile loru sunt a-dese-ori espusi ploiei, este tare de recomandat Mantel'u a de ploia anglesa genuina, d'in materia nou-ameliorata, nedestructibile si nepenetrabile de apa. Aceste mantelle intrecu in elegancia si durabilitate pre tote cãte s'au fabricatu pana acum. Este apoi de insemnatu, ca mantellele d'in cestiune sunt cu totulu fara cusatura, prin urmare nici-odata nu voru avé trebuintia de reparatura, si sunt astfelu lucrate, incãtu pre tempu frumosu se potu intorce si imbracã pre faci'a a dou'a ca redingata eleganta.

1 bucata in marime ordinaria, de 42 plocari lungime costa 10 fl., fia-cari 2 policari ulteriori costa 1 fl. mai multu, capuce [gluge] 1 fl. bucata.

Depozitu principalu alu fabricel' Govin si filiu in Manchester.

Lumina frumosu Lumina bunu Lumina estinu.

Cele mai noue lampe de petroleu, cu masinaria assecuratoria, preabine construita, flacara lina in forma de fluture ca la lampele de gasu aericu (flacara unei singure lampe lumineza cãtu 6 luminari); fara indoielea frumosa iluminatiune acest'a, si totu-si 50 percente economia facia cu ori-care alta materia de luminatu. Si spre a impedece ori-ce concurrantia s'au pusu pretiuri câtu se pote de estine, er' pentru calitatea cea mai buna se garanteza.

1 bucata lampa de cuina, completa, d'impreuna cu petroleu si festila, 45, 60 cr. 1 buc. lampa de cuina, de aninatu de parete seu de plafondu, completa, cr. 85, fl. 1.20, 1.50. 1 buc. lampa de chilia, frumosa, completa fl. 1, 1.20, 1.50, 1.80. 1 buc. lampa prea-frumosu adjustata, completa, fl. 2, 2.50, 3. 1 buc. lampa de salonu, bogatu decorata, preafina, fl. 4, 5, 6, 8, 10. 1 buc. lampa de studeatu seu lucratu cu palaria fl. 1, 1.50, 2. 1 buc. lampa de parate pentru stauale, seu in anticamere (tinde) cr. 90, fl. 1.20. 1 buc. lampa de aternatu de grindi in stauale, tinde etc. cr. 90, fl. 1.50, 2. 1 buc. lampa de aternatu in fabrice, officine fl. 2, 2.50, 3.50. 1 buc. lampa de aternatu in sufragerte, preafine fl. 5, 8. 1 buc. lampa de aternatu in sufragerte, sorta prea-fina, bronzu auritu fl. 15, 20, 25.

Sub acestu pretiu alu lampeloru este d'a se intielege tota adjustarea, d'impreuna cu festila si sticla.

1 palatie de lampe, mice, de midilocu fine cr. 5, fine cr. 10, pre-fine cr. 15. 1 palaria de lampa de midilocu mari si de midilocu fine cr. 10, fine cr. 15, pre-fine cr. 20. 1 palaria de lampa sorta mare, de midilocu fina cr. 25, fina cr. 35, pre-fina cr. 45. 1 cotu festila de lampa cr. 4, 6, 8. 1 buc. forcece de lampe, de ocelu cr. 25. 1 scutu pentru paleri'a lampei, d'a nu se arde, cr. 5. 1 scutu pentru sticla, d'a nu se sparge de caldura, cr. 10. 1 curatitoriu mecanicu pentru cilindru de sticla, cr. 20. 1 tassa d'a se pune sub lampa, preafumosa, cr. 20, 30. 1 fesu micu pentru lampa, in forme prea-frumose cr. 15, 25, 35. 1 scriptiu pentru aternarea lampeloru fl. 1.40, 1.80, 2.20. 1 cilindru de sticla cr. 4, 5, 6. 1 globu de sticla cr. 20, 25, 30. 1 flaconu de tinichea pentru 1 pundu de petroleu cr. 30, pentru 2 pundi cr. 50.

Cumperatori cu redicat a capeta rabattu de la

A. FRIEDMANN,
Vienna, Praterstrasse, Parterre si etagiulu I. [7-12]